

POLSKIE BADANIA GEOBOTANICZNE
POZA GRANICAMI KRAJU

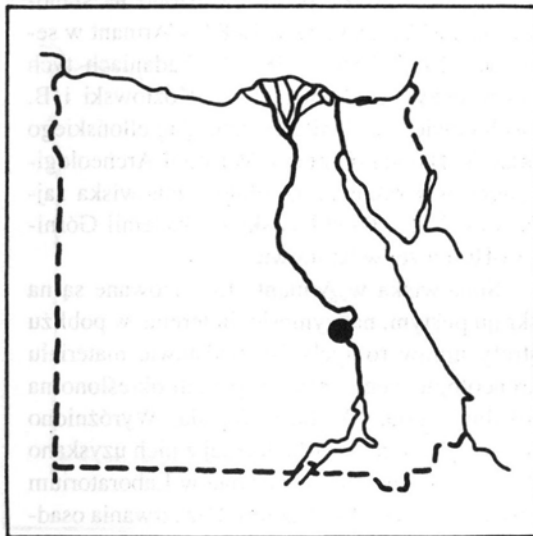
Materiały 36 Seminarium Geobotanicznego,
Warszawa, 15-16.03.1991

Redakcja: J. B. Faliński & Z. Mirek

POLISH GEOBOTANICAL INVESTIGATIONS
ABROAD

Materials of the 36th Geobotanical Seminar,
Warsaw, 15-16 March 1991

Edited by: J. B. Faliński & Z. Mirek

**POLSKIE BADANIA ARCHEOBOTANICZNE
W AFRYCE PÓŁNOCNEJ: ARMANT (EGIPT)**

Polish archaeobotanical studies in North Africa: Armant (Egypt)

Maria LITYŃSKA-ZAJĄC

Summary. Plant material comes from the neolithic sites MA21/83 and MA21a/83 at Armant in the Upper Egypt. It includes fruits, seeds, fragments of ears, grass stems, vegetative parts of other plants, charcoal and scarce impressions on the daub. Macrofossils are preserved in charred and uncharred condition.

The determination of plant macrofossils is not completed, till now mostly cereals were identified: *Triticum dicoccum*, *T. monococcum*, *Hordeum vulgare* and *Panicum miliaceum*. Other cultivated plants were represented by seeds of *Lens culinaris* and *Linum usitatissimum*. *Citrullus colocynthis*, *Echinochloa* sp. and *Setaria* sp. belonged to wild plants probably harvested for food. The other wild herbs belonged to *Cyperaceae* and *Compositae*, trees were represented by charcoals of *Tamarix* sp. and *Acacia* sp.

Key words: palaeoethnobotany, macrofossils, Neolithic, Upper Egypt

Mgr Maria Lityńska-Zajęc, Instytut Archeologii i Etnologii, Oddział Kraków, Polska Akademia Nauk, ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków

W trakcie badań powierzchniowych przeprowadzonych przez grupę polskich archeologów przy współpracy Deutsches Archeologisches Institut, oddział w Kairze, na terenie wschodniego brzegu Pustyni Zachodniej w Górnym Egipcie, na odcinku pomiędzy miejscowościami Tarif i Armant odkryto 23 stanowiska neolityczne. Badania wykopaliskowe przeprowadzono na stanowiskach MA21/83 i MA21a/83 w Armant w sezonach 1985, 1986 i 1988. W badaniach tych uczestniczyli B. Ginter, J. K. Kozłowski i B. Drobniewicz z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz A. Dagnan-Ginter z Muzeum Archeologicznego w Krakowie. Geologią stanowiska zajmował się M. Pawlikowski z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Stanowiska w Armant zlokalizowane są na skraju pustyni, na wyniesieniu terenu, w pobliżu strefy upraw rolnych. Na podstawie materiału archeologicznego chronologię ich określono na lokalny wariant kultury Nagada. Wyróżniono trzy fazy osadnicze i dla każdej z nich uzyskano daty radiowęglowe, oznaczone w Laboratorium gliwickim przez M. Pazdura. Czas trwania osadnictwa przypada między 5100 a 4820 B.P. w datach niekalibrowanych i między 6000 a 5540 B. P. w datach kalibrowanych. Obok materiału archeologicznego wystąpił bogaty materiał roślinny zebrany przez autorkę tej informacji w latach 1986 i 1988. Szczątki roślinne wystąpiły w postaci owoców i nasion, fragmentów kłosów i źdźbeł traw, części wegetatywnych innych roślin, węgla drzewnego oraz nielicznych ułamków polepy z odciskami. Całość materiału wybierana była na sucho przy użyciu lupki binokularnej. Pozostałości roślinne były zachowane w postaci spalonej i niespalonej.

Zdecydowaną większość oznaczonych szczątków roślinnych reprezentują gatunki uprawne [1, 2, 3]. W grupie tej występują przede wszystkim zboża. Największa liczba szczątków należy do pszenicy płaskurki *Triticum dicocum*. Obficie występują pozostałości jęczmienia zwyczajnego *Hordeum vulgare*. Ponadto obecne są: *Triticum monococcum* i proso *Panicum miliaceum* oraz w niewielkiej ilości soczewica jadalna *Lens culinaris* i len *Linum usitatissimum*. Przedmiotem zbieractwa mogły być owoce *Citrullus colocynthis* oraz ziarniaki traw dzikich *Echinochloa* sp. i *Setaria* sp. Z innych roślin zielnych dzikich stwierdzono obecność *Cyperaceae* i *Compositae*. Na podstawie węgla drzewnego oznaczono dwa rodzaje drzew *Tamarix* sp. i *Acacia* sp. Całość materiału będzie przedmiotem szczegółowego opracowania.

LITERATURA

- [1] GINTER B., KOZŁOWSKI J. K., LITYŃSKA M., PAWLIKOWSKI M. 1988. Field Report from the Excavation of the Sites MA21/83 and MA21a/83 near Armant in Upper Egypt in 1986. *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Kairo* 44: 95–104.
- [2] LITYŃSKA M. Plant remains from the Neolithic site at Armant /preliminary report/. Materiały z Sympozjum "Environmental Change and Human Culture in the Nile Basin and Northern Africa until 2nd millennium BC" W: *Studies in African Archaeology*, Poznań Archaeological Museum (w druku).
- [3] GINTER B., KOZŁOWSKI J. K., LITYŃSKA M., PAWLIKOWSKI M. (w przygotowaniu). Neolithic Sites MA21/83 and MA21a/83 near Armant in Upper Egypt.

Instytucje współorganizujące badania:
Instytut Archeologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków;
Deutsches Archäologisches Institut Abteilung Kairo, Egypt.